

GİRİŞ

Eğitim, fertlerin gelecekteki yaşamlarını doğrudan etkilemesi ve sosyal yapının oluşmasındaki önemli etkisi nedeniyle toplumların gelişmesinde en önemli süreçtir. Bir ülkenin kalkınması ancak o ülkede yaşayan insanların eğitilmesi, onlara ülkenin hedeflerine uygun beceri ve yetenekler kazandırılması, yeni teknolojiler geliştirilmesi ve yeni teknolojilerin her alanda kullanılabilmesi ile olanaklıdır (Türk, 1999).

Öğretmen mesleği. SSCB zamanında da kutsal ve çok sorumluluk gerektiren meslek olarak algılanmıştır. Çünkü, toplum ona kendilerinin en değerli varlığı olan çocuklarının geleceğini güvenip emanet ediyor. Toplumun yenilenmesinde ve reformların gerçekleştirilmesinde öğretmenin rolünü değerlendirmek oldukça zordur.

Rusya ve diğer devletlerde, şu anda olup biten, toplumdaki sosyal, siyasi ve diğer değişmeler eğitim alanına da yansıyor. Öğretmenlik mesleği diğerleri gibi yavaş yavaş Pazar ekonomisine ve serbest rekabete baş eğmeye başladı. Pazar ekonomisi şartlarında öğretmen çevreye iki sıfatla çıkıyor: mal tüketicisi, hizmet tüketicisi ve diğer kaynakları tüketicisi olarak ve eğitim alanında hizmet verici, eğitim hizmetinin temsilcisi olarak. Eğitim alanında hizmet verici biri olarak düşük kalitede hizmet vermeye hakkı yoktur. Genç nesillerin eğitim ve öğretimi yüksek mesleki seviyede gerçekleşmelidir. Bundan dolayı, toplumda ve okullarda yüksek mesleki seviyedeki öğretmenlere, uzman öğretmenlere talebin arttığı görülüyor, (Gaynutdinov, 1997).

Eğitim alanındaki kökten yenilenmede eğitimin ideolojisi, felsefesi ve pratiği değişiyor, öğretmenin fonksiyonu da değişiyor. Çünkü eğitimde çocuk özne durumundadır. Yeni eğitim anlayışında öğretmen anlatıcı olmaktan çıkarılmıştır, yol göstericidir. Çocuğu, öğretmen eğitim ortamında aktif duruma getirmelidir.

Öğretmen yetiştiren kurumlar:

Bağımsız Devletler Topluluğu'nda öğretmen yetiştiren üç çeşit kurum vardır. Günümüzde Bağımsız Devletler Topluluğu'nda öğretmen yetiştiren kurumlar olan **Pedagojik okullar**, **Pedagoji Enstitüleri**, **Pedagoji Üniversiteleri** ve Üniversitelerin **Eğitim fakültelerinde** yetiştirilmektedir. Bugün bu uygulamalarda bir çok yeni kıstaslar getirilmiştir.

1) Pedagojik okullar: Orta dereceli mesleki eğitim kurumudur. Bu okullarda, genel eğitimin 9. Sınıfını bitirenler için eğitim süreci 4 yıldır. Orta öğretimin 11 sınıfını bitirenler

* Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

için 3 senelik mesleki eğitim verilir, ilkokul ve okul öncesi eğitim, beden eğitimi öğretmenlerini yetiştirir. Rusya'da toplam 350 pedagojik okul vardır. 1990 yılında bu okullara yaklaşık 79 bin öğrenci kabul etmişler (Bolotov ve Novichkov, 1992. s.49). Öğretmen olmak isteyen adaylar Pedagojik okullara başvurabilmek için, okulundan aldığı akademik başarısı ve öğretmenliğe uygun diye yazılmış karakteriyle ilgili referansla başvurmak zorundadır (Erdoğan, 1998. s. 98). Önceden bir yılda sadece bir okula başvurabilirdi ve kazanamadığı takdirde daha bir sene beklemek zorundaydılar. Şu anda aynı zamanda iki okula başvurabilirler, öğrenciler öğretmen olabilmek için her okulun düzenlediği giriş sınavından geçmek zorundalar. Ancak öğretmenliğe istekli olanlar bu okullara başvururlar.

Pedagojik okullarda, genel teorik derslerin yanında çocuk gelişimi, eğitim psikolojisi pedagoji, öğretim yöntemleri, çocuk edebiyatı gibi dersler okutulur. Beden eğitimi, resim yapma, müzik aleti çalma becerisi gerekir (Erdoğan, 1998. s.99). Çocuk etkinlikleri, okulda ders dışı faaliyetleri yapma gibi dersler okutulur.

Ancak son zamanlarda yüksek okullara eşdeğer eğitim süreci 2-3 yıl olan bu okulların önemi azalmıştır. Çünkü mezunları yeterli derecede iş bulmada zorlandıkları için başvuruların sayısı önemli ölçüde düşüş göstermiştir. Orta dereceli meslek okullarının meydana gelmesi Sovyet iktidarının ilk yıllarında. 7 yıllık temel eğitimin üzerine eğitilmiş kadro sayısını yükseltmek için olmuştur ("Bilim" Programı. Resmî Gazete, 1996,s.3). Son yıllarda pedagojik okulların çoğu pedagoji enstitülerine dönüştürüldü.

2) Pedagoji enstitüleri: Yüksek eğitim kurumu olup, eğitim süresi 4 veya 5 yıldır. Orta öğretim için branş ders öğretmenlerini hazırlarlar. Orta öğretim öğretmenlerinin %80'i pedagoji enstitülerinde yetiştirilirler. Rusya'da 94 pedagoji enstitüsüne ve 3 şubesine 1991 'de 67 bin öğrenci kabul edilmiştir (Bolotov ve Novichkov, 1992. s. 49). Pedagoji enstitüleri 11 yıllık orta öğretim üzerine eğitim veren kurumlardır ve üniversite seviyesindedir (Demirel, 1994. s.53). Bir akademik alanda diploma almak isteyenler için öğrenim süreci 4 yıldır. İki akademik alanda diploma almak isteyenler için öğrenim süreci 5 yıldır. Öğretmenlerin %60'ından fazlası iki akademik konuda diploma alır (Erdoğan, 1998, s.99). Pedagoji enstitülerine öğrenciler ilgili fakültenin düzenlediği giriş sınavlarını geçince kabul edilir.

Pedagoji enstitüleri öğretmen yetiştirmede yükümlüdürler. Sınıf öğretmenlerini araştırma yapmaya özendirilen özel programlar uygulanmaktadır. Amaç, öğretmen adaylarına lisans eğitimi sürecinde çeşitli öğretim yöntemlerini kullanmayı, araştırma yapmayı, bilimsel literatürleri incelemeyi, rapor hazırlamayı ve bildiri sunmayı; öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmeyi, gözlem ve deney yapmayı, araştırmayı yorumlamayı öğretmektir. Pedagoji okullarında bilimsel araştırma yapmak için bir öğrenciye "20şer saat ayrılıyorsa, pedagoji enstitülerinde '70'er saat ayrılmaktadır. Sonuçta pedagojik okullar, öğretmen adaylarına pedagoji enstitülerine göre öğretim yöntemlerini pratikte kullanma becerisini ağırlıklı olarak kazandırırken, pedagoji okulu mezunlarının, teorik bilgilerde eksik, yeni öğretim yöntemlerine kapalı, yenilikleri öğrenmede yavaş oldukları görülmektedir. Pedagoji enstitüsü veya

üniversitesi mezunu iş hayatına yeni başlarken bile organizatörlük ve idare işlerinde iyi bir donanıma sahiptir. Ancak pedagojik okullarında öğretmenin, pedagojik psikolojik hazırlığının niteliğinin de yükseltilmesi ve formal mantık eğitiminin de verilmesi gerekir. (Reşetnikov. 1991.5: s.95).

Öğretmen Adaylarının Gördüğü Dersler

Bağımsız Devletler Topluluğu nda öğretmen yetiştirme programları ve programların içerikleri ve okutulan dersler birbirine yakındır. Öğretmen yetiştiren kurumlarda şu dersler okutulur: Zorunlu Teorik Bilgiler, Toplum Bilimleri. Siyasal Bilgiler, Öğretmen Mesleğine ilişkin bilimler:

Pedagoji enstitülerinde, genel teorik dersler yanında, kendi branşında dersler ve öğretim yöntemleri ile ilgili dersler okutulur. Burada örnek olarak ilkökul öğretmeni adaylarının gördüğü dersleri verilmiştir.

Ülke (SSCB) tarihi. Siyasi ekonomi. Diyalektik materyalizm. İlmî ateizm. Siyaset bilgisi. Yabancı dil. Psikoloji. Pedagoji. Sovyet (Ülke) kanunları, Memuriyet ve memur hakları. Öğretmen mesleğine giriş. Eğitim tarihi. Öğretimde teknoloji kullanımı. Okul düzeni ve Çocuk Anatomisi ve Fizyolojisi. Modern Rus dili. Modern ana dili (yaşadığı bölgenin konuştuğu dil). Linguistik temelleri. Çocuk edebiyatı. Ana dilini okutma öğretim metodu. Beden eğitimi. Matematik. Matematik öğretim metodu. Defektoloji (özel eğitim) temelleri. Rus dili öğretim metodu. Eğitim işleri pratiği. Fen bilgileri temelleri. Toprak ve Yer bilimleri.

.Beden Eğitimi temel teorileri ve öğretim metodu. Resim dersi öğretim metodu. Teori temelleri ile müzik öğretim metodu. El işleri pratiği ve öğretim metodu. Meslek kuru, Meslek semineri. Alternatif kurslar. Pedagojik stajlar (uygulama) Zooloji, gibi dersler okutulur. Şu anda 5.sınıfta sınıf öğretmenliğinin yanında ortaöğretimde bir ders verebilmesi ve öğretmenin ek gelir kaynağı olması için branşlaşmaya gidilerek. Matematik. Müzik. Ana dili. Resim ve İş dersleri.Vatan Bilgisi derslerinden de öğretmen olabilme imkanı verilmektedir.

Bu dersler dışında öğretmen adayları okul ve ders dışı faaliyetleri düzenlemeyi staj döneminde öğrenirler. Enstitüde okutulan bilim dersleri öğrencilerin uzmanlığıyla ilgili olarak aldığı dersleri içermektedir. Mezuniyet için her öğrenci eğitimin prensipleri veya öğretim yöntemleri hakkında bir proje (Erdoğan, 1998.S.99), veya bitirme tezi hazırlamak zorundadır. Bunun dışında öğretmen olabilmek için Devlet Bitirme Sınavını vermek zorundalar, örneğin, ilkökul öğretmeni adayları Felsefe. Modern Rus Dili ve öğretim yöntemleri. Modern Ana Dili ve Öğretim Yöntemleri. Matematik. Pedagoji derslerinden Devlet Bitirme Sınavı verirler. Bu sınava başka üniversitelerden bir komisyon oluşturulur. (Heyet) Tüm derslerinden girdiği sınavlarda başarılı olan öğrenci, ayrıca Komisyon tarafından adı geçen derslerden sözlü sınava tabi tutulur. Başarılı olanlar diplomalarını almaya hak kazanırlar. Branş öğretmen adayları da Felsefe, pedagoji ve kendi sahalarıyla ilgili derslerden, o derslerin öğretim metodlarıyla ilgili Devlet bitirme sınavına girerler. Adaylar sınavı verdikten sonra iki yıllığına herhangi bir okula görev için gönderilir.

3. Pedagoji enstitülerinin yanında **Pedagoji Üniversitelerinde ve diğer üniversitelerin eğitim fakültelerinde** de öğretmen yetiştirilir, öğretim süresi 4 veya 5 yıldır. Son yıllarda eğitimdeki değişikliklere göre üniversitelerin eğitim fakülteleri ve pedagoji enstitülerinde eğitim süresi 4 yıla indirilmiştir. Akademik *bakalorya* derecesi verilir. Zorunlu dersler dışında pedagoji ve psikoloji, çocuk gelişimi ile ilgili dersler okutulur. 5. Yılı branşlaşma olup, ilgili dersler, öğretim yöntemleri, okul yönetimi, gibi derslerdir. 5. Yılın sonunda öğrenciye başarılı olduğu takdirde ilgili alanda öğretmenlik diploması verilir. Öğretmenlerin %70'ı Pedagoji Üniversitelerinden mezun olurlar. Pedagoji Üniversitelerde Pedagoji enstitülerinde okutulan derslerin yanı sıra araştırmaya yönelik dersler de okutulur. Pedagogik stajlar enstitülerde yapılan stajlardan daha kısa süreli yapılır. Öğrenci mezun olduktan sonra görev yaparak veya göreve başlamadan 2 yıl mesleği ile ilgili programlara devam ederek, Magistr (lisans üstü) programını tamamlayabilir.

Üniversitelerde dersler üç aşamalı olarak verilir. I. ve 2. Sınıfta tüm teorik dersler, eğitim fakültesinin diğer bölüm öğrencilerinin aldığı derslerin aynısı okutulur ve bu derslerin uygulamalı dersleri de yapılır.

I. Aşamada meslekle ilgili derslere, alan derslerine ağırlık verilir. I.Sınıfta öğretmen adayları aşağıdaki teorik ve uygulamalı dersleri alır ve uygulama okullarında 1 ay kesintisiz uygulama yapar. 2. Yarı yılın başında okullara uygulama için gidilir.

4. sınıfta, 3. Sınıftaki öğretim yöntemleri dersleri devam eder. OkullardarVatan Bilgisi: Sosyal psikoloji: Etnopedagoji. Özel Eğitim Psikolojisi; Dünya kültürü gibi dersler okutulur ve öğretim senesinin başında 1,5 aylık süre ile okullarda staj yapılır. 4. ve 5. Sınıfta branşlaşma olduğu için. sınıf öğretmenliğinin yanında bir dersten ek branş alınır ve orta öğretimin ilk basamağına bazı dersleri verebilir veya bu branşlaşma ile araştırma yapmayı öğrenirler. Bu branşlar şöyle olabilir:

Müzik öğretimi; Resim-İş öğretimi; Rusça ve ilgili ülke veya bölgenin kullandığı diller ve öğretim yöntemleri; Vatan Bilgisi öğretimi; Pedagoji.

Sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adayları. 2. Sınıfı bitirdikten sonra devlet sınavını verirler. 4. Sınıfı bitirince de öğretim yöntemleri derslerinden devlet komisyonunca sınava alınırlar. Öğretmenin yeterliliği ölçülür. 4. Sınıfta ve 5. Sınıfta lisans bitirme tezi yaparlar.

Pedagoji üniversitesinin mezunları şunları bilmelidir:

Bölgenin eğitim özelliğini; Bölgenin aile ve çocukları desteklemeye yönelik programları: Bu bölgede öğretmen statüsünün nasıl olduğunu; bölgede yaşayan çeşitli milletlerin, etnik grupların aynı okulda okuyan çocukların eğitim öğretiminde ulusal kültürel geleneklerin ayrıcalığını: Ekoloji, hıfzısıhha şartları, epidemioloji ve bunların bölgenin çeşitli yerlerindeki etkilerini, çocuk hastalıklarının görülme sıklığını ve tüm bunların eğitime olan etkisini bilmelidir. Eğitim ve öğretimde yeni teknolojileri kullanmayı bilmelidir.

Öğretmen adayı şunları bilmeli ve hazır olmalıdır:

Çocukların bireysel özelliklerine göre bireysel eğitim yönlerini oluşturma ve projelendirme. Okulda eğitim faaliyetlerini yapabilmeli, plânlayabilmeli; Eğitim kurumlarının projesini yapabilmeli. Ekolojik sorunları olan bölgelerde öğretmenlik yapmaya hazır olmalı; İyi iletişim kurabilmelidir, (Chepurcnko. 1998. s.90-91). Mesleğinin sırlarını öğrenmeye yatkın ve yaratıcı olmalıdır (Miroshnichenko. 1998, s.61).

Günümüzde (1997'den sonra), bir çok Pedagojik üniversitelerde "Eğitim merkezleri" adı altında merkezler açılmıştır. Bu merkezler okutulacak ders programlarını kendileri oluşturuyor ve o programa göre eğitim vermeyi deniyorlar. Bu durumda diğer üniversitelerin eğitim fakültelerinden program içeriği daha kapsamlı oluyor, doğal olarak farklı eğitim fakültelerinde farklı eğitim veriliyor.

4) Hizmet içi eğitim enstitüleri: Burada kısa sürede (2-3 haftadan 3 aya kadar) mesleki yönden hizmet içi eğitim verilir. Bu kurslar organize şekildedir. 1990'da 89 enstitüde 50 bine yakın öğretmen hizmet içi eğitimden geçirilmiştir (Bolotov ve Novichkov. 1992). Hizmetiçi eğitim merkezlerinde son yıllarda, özellikle 1998'den sonra öğretmen okulu (Pedagoji okulu) çıkışlı olanlara Lisans eğitimi veya başka meslekten gelenlere iki yıllık pedagojik formasyon dersleri verilmektedir. Böylece HİE yolu ile de öğretmen yetiştirilmektedir. Hizmetiçi eğitimde öğretmenlere eğitimdeki yeni değişiklikler, yeni metotlar öğretilir. Böylelikle eğitim alanında yararlı, öğretmenin işini verimli kılan metotlar, tecrübeler yaygınlaştırılmış olur. Hizmet içi eğitim enstitüleri büyük şehirlerde, il Milli Eğitim Müdürlükleri'nde vardır.

Öğretmen adayı ve pedagojik staj (uygulama)

Öğretmen adayında mesleğe karşı ilginin oluşması, eğitim öğretimin sürecinde okulda ve yüksek okulun ilk sınıflarında mesleğe yönelik derslerin aracılığıyla oluşur, öğretmenin toplumdaki yeri ve onun mesleğindeki başarısına bağlıdır. Öğretmenin işi oldukça zor işler arasındadır Öğretmenin önüne bir takım zorluklar, mesleki problemler çıkar. Eğitim- öğretim işlerinde ve öğrencilerin yaş ve bireysel özelliklerine göre iletişim kurmakta zorluklarla karşılaşır. Bu noktada tecrübenin ve pratiğin önemi ortaya çıkıyor. Öğretmenden bu yüzden pratik iyi hazırlık, deneyim talep edilir, pedagojik esneklik ve sorunları çözmede yaratıcı şekilde yaklaşmak onun profesyonel becerisini ve pedagojik ustalığını gösterir (Harlamov, •997, s.463). Bu yüzden Bağımsız Devletlerdeki öğretmen yetiştiren tüm okullarda, uygulamaya çok önem verilir.

Pedagojik staj - ders. staj, seminer, laboratuvar, alan çalışması vs.- her dersin okul plânında vardır. Staj yapan öğretmen adayının, okuldaki her dersi, mutlak ve devamlı olarak takip etme zorunluluğu vardır. Programın esas amacı, teori ve pratiği birleştirerek, ilkökul öğretmeni olacak öğrenciye mesleki hazırlığı bir eğitim sürecinde tüm çerçevesi ile vermektir. Öğrenci staj esnasında şunları yapmalıdır: I) Kendini ve çocukları tanımalı, öğretmenin ve

okulun işlevini, çocukların ailedeki yaşam tarzını öğrenmelidir: 2) Öğrenci ve ana-babaları ile birlikte çalışmalı: meslektaşları ile ders sürecinde, ders dışı faaliyetlerde işbirliği halinde olmalıdır: Her ders için plânı önceden hazırlamalıdır (Ryasipov. 1993. s.4-6).

Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmen adaylarının yapacağı *pedagojik stajlar (uygulama) 4 safhada gerçekleşir:*

Öğretmen adayları 1. Sınıfa devam ederken, eğitimin 3. ayında staja başlar. Bir hafta "yükü hafta" olur. yani yoğun program uygulanır. Hafta boyu öğretmen adayları ilkokulda, sınıf veya branş öğretmeninin derslerini ve okulda yapılan sosyal faaliyetleri izlerler. Ondan sonraki haftalarda birer gün okula giderler. İkinci sınıfta da uygulama için okula her hafta giderler. Yazın, çocuk eğitim ve dinlenme kamplarında zorunlu staj yaparlar. Sınıf Öğretmenliği bölümündekiler üçüncü sınıfta I.S aylık bir süre için okullarda öğretmenlik uygulamaları yaparlar. Bu sırada uygulamalardan dolayı üniversitelerde ders yapılmaz. 4. Sınıfta ise. okulun ilk açıldığı günden itibaren 2,5 ay boyunca okulda staj yaparlar, okul dokümantasyonları (plân, program, idâri işler, öğrenci dosyaları, sınıf dosyaları vs.) ile çalışmayı öğrenirler, öğrenciler ile bireysel ve grup şeklinde çalışmayı, ders verme tekniklerini, konuya göre uygun öğretim yöntemini seçmeyi, ders konusuna göre amaç belirlemeyi öğrenirler. Velilerle toplantı yapmayı, ders dışı faaliyetler yapmayı öğrenirler.

Öğrenciyi mesleğe hazırlarken kişiliği de göz önünde tutulmalı. Bununla ilgili olarak Umanov şunlara değiniyor: Öğrenci kişiliğinin oluşması - başarılı biçimde organize edilmiş pedagojik süreç şartlarında oluşur. Öğretmen, öğrenci ve kültürel değerler arasında köprü konumundadır. Öğretmen adaylarını mesleğe hazırlarken meslekle ilgili becerileri kazandırmak lazım. Bu ise pedagojik süreçte başarılı fonksiyonunu yerine getirmesine yardımcı olur (Umanov, 1996. s. 45 -46). Öğretmen adaylarının stajda kazanacakları becerileri ve tüm öğretmenlerin mesleki sıfatlarını şöyle sayabiliriz:

1. Öğretmen adaylarının staj yapmaları mesleğe atılmalarında başarılı olmalarını

sağlar.

2. Mesleki kalitesinin içeriği onun eğitim ve öğretimdeki başarısını gösterir.

3. Her zaman öğretmene mesleki faaliyetinde başarılı olmanın formülünü ayrıntılarıyla hemen veremezsiniz, öğretmen kendini devamlı geliştirmeli.

4. Çalışmada kalite ve başarı hemen oluşmaz, faaliyetin belli bir amacı olmalıdır. Bununla beraber öğretmen adaylarının, her birinde mesleki pedagojik formasyonu oluşturmanın belli özelliği vardır. Başarı, becerinin yapısı ve içeriği ile belli olur. Öğretmen mesleki yönden iyi yetiştirilirse pedagojik süreci başarılı yönetebilir. Onun işinin özelliği- çocukta kişiliği oluştururken, öğretmenin önünde mesleki becerisini geliştirme problemi de duruyor (Umanov. 1996, s. 46).

Öğretmen adaylarının mesleki yönden yeterliliğinde ve pedagojik stajın (uygulamaların) fonksiyonunda her şeyden önce öğretmen kadrosunu hazırlamayı belirleyen bir yönetmelik (konsepsiyon) hazırlanmıştır. Böyle bir yönetmelik 1989 -1992 yıllarında plovosibirsk Devlet Pedagoji Üniversitesinde geliştirildi. O yönetmelikte şunlar belirtiliyor: (Burada sadece sınıf öğretmeni adaylarının yapacakları belirtilmiştir).

Yüksek pedagojik öğretim kurumunda okumak, öğrenciye yüksek öğrenim görme garantisini ve öğretmen olma imkanını vermeli. Öğretmen: a) önde gelen eğitim görüşlerine açık olmalı: eğitimin öznesi olan her öğrencinin kimliğini tanımalı; öğrencilere kendi görüşlerini her ne konuda olursa olsun ifade etme hakkını vermemelidir; b) Sadece çocuklarla nasıl çalışacağını bilmesi yetmez, onlarla ders ve ders dışında her konuda, onların seviyesine jnerek konuşabilmeli, iletişim kurabilmeli; c) Öğretmen öğrenciyi tanıma ve etkilemede pedagojik yöntemlerden yararlanmalı; d) Öğrencilerle, velilerle ve meslektaşlarıyla işbirliği yapabilmeli, karşılıklı iletişim kurabilmeli; e) Tüm ilköğretimin derslerinin içeriğini, didaktik işleniş yöntemlerini bilmelidir; 0 Her tür pedagojik, öğretim yöntemi ve teknolojik yenilikler hakkında fikir almaya hazır olmalı, analizini yapabilmelidir. Kendi tecrübelerine dayanarak ölçme ve değerlendirme yapabilmelidir. g) Her alanda bilgili olmalı; h) Kendi pedagojik görüşlerine uygun pedagojik faaliyete geçmeli ve onları sürekli yenilemelidir (Ryasipov, 1993). Öğretmen adaylarının kendilerine has öğretmenlik görüşleri oluşmalı. Her ders ile ilgili uygulamada, öğretmen adayı, sınıf öğretmeni olarak, pedagojik staj yapmalı, tecrübe kazanmalı, plan oluşturmalı. Öğretmen adayları, öğretmen olduktan sonra uygulamada öğrenci üzerinde olumlu etki bırakmayı öğrenmelidirler.

Pedagojik stajda üç önemli katılımcı vardır: Öğretmen adayı, sınıfına girdiği sınıf öğretmeni ve yüksek öğretimdeki çalışan öğretim üyeleri vardır. Bu üç baş katılımcının birlikte çalışması, fakülte dekanı ve ilgili okulun okul işleri müdür yardımcısı tarafından organize edilir. İlgililer kendi amaçlarını belirlerler, kendi işini yaparlar. Bunlar, öğretmen adayını mesleğe hazırlamak için birlikte çalışmaktadırlar.

Okuldaki pedagojik staj.

Öğretmen adayı staj döneminde aşağıdaki belirtilen becerileri kazanmalıdır:

Sınıf öğretmenliğinin özünü anlamak; Kendi pedagojik tutumunu, yöntemini, imkanını, yeteneğini belirleme, çalışıp, üretmek; Sınıf öğretmeni olarak çalışabilmesi için ^{321,11} olan tüm becerileri kazanmalı;

Psikolojik pedagojik yöntemleri kullanarak, çocuklara karşı sakin, hoşgörülü, inanan, ilgilenen iletişim kurabilmeli; Her çocuğun bireyselliğini diğer çocuklarla ve her grupla "pişimini öğrenmek: (arkadaşları arasında, sınıf kolektifinde, veliyle, abla kardeş yanında, öğretmeniyle, diğer yetişkinlerle). Sınıf öğretmeni ve diğer öğretmenlerle iyi iletişim kurabilmeli. Derslerine katıldığı öğretmenin tecrübesinden yararlanmak, onun olumlu

tarafını alarak, kendi fikirlerini oluşturmalıdır (öğretmen Yetiştirmede Stajın Önemi, Ryasipov, 1993).

Ayrıca, öğretmen adayı şu gibi pedagojik işleri planlayabilmeli:

Öğrencilerle grup halinde veya bireysel konuşma: İletişim kurma, (dokunma, mimik, jest, okşama). Çocuklar için önemli işler yapmak. (Yıl başı için sınıfı süsleme, sınıf kütüphanesi oluşturma, bayramlara hazırlanmak) Çocuklarla teneffüste hareketli oyun oynamak, geziler düzenlemek, yürüyüşler, topluca sinemaya, tiyatroya, sergiye, konsere gitmek; Her çeşit yarışlara, şenliklere hazırlanmak; çocukların yaptığı çalışmalarını topl değerlendirme: Ders dışı. derse uygun faaliyetler organize etmek, veli toplantısı yapm; Pedagojik hipotezi çığnmeden lazım olan araştırma işlerini yapmak, gözlem, anket, test, laboratuvar. tabii deneyler yapabilmek; okul dokümanlarını analiz etmek: çocukların çalışmalarının sonuçlarını, ders protokollerini analiz etmek, çocuklarla iletişim kurarak,] bireysel konuşmalar yapmak. Kendinin öğretmenlik mesleğindeki başarısını objektif olarak değerlendirebilmek. Okul dokümantasyonunu tutmak: öğrencinin yazılı işlerini kontrol etmek, çocuklarla birlikte çalışmak gibi becerileri kazanmalıdır.

Öğretmen adayının staj (uygulama) döneminde yapacağı işler:

- Öğretmen adayı, staja başlaman önce stajın içeriği ile tanışmalı. ona öğretmenle vereceği puan kriterleri hakkında bilgi almak, sınıf hakkında, öğrencinin sağlığı hakkınc öğrencilerin dosyalarını, sınıf dokümantasyonunu incelemelidir. Staj döneminde okulda her gün 6 saat bulunmalı ve sınıf öğretmenine her konuda yardım etmeli; öğretmene kendi planını göstermeli; öğretmeni ve ilgili ders hocasına ders planını, çocuklarla çalışma planını kontrol ettirmeli, ders planı hakkında danışıp bilgi edinmeli; kendi işlediği her dersi veya ders dışı faaliyetlerini yaptıktan sonra öğretmen ile birlikte değerlendirmeli; öğretmenin ve arkadaşlarının derslerine katılarak not tutmalı, hocasının tüm ödevlerini programa göre yerine getirmelidir; (Ryasipov, 1993).

Sınıf öğretmeni veya branş öğretmenin görevleri.

- Esas amaç, sınıf öğretmenliğine hazırlanan öğretmen adayına kendi mesleki yetenek ve imkanlarını kullanarak uygun strateji ve taktiği kullanma becerisini öğrenmesine yardım etmek: Öğretmen adayının, sınıf kolektifini tanımına, sınıftaki çocukların davranış ve durumlarını doğru değerlendirmesine, gözlemden sonuç çıkarabilmesine yardım etmektir; Öğretmen adayının, kendi pedagojik formasyon kazanmasına yardım etmek. Öğretmenin günlük işlerini etraflıca organize etmesinde danışmanlık yapmak, sınıfın temizliği ve düzeni, sınıf dosyası ve dokümanları ile tanıştırmak; kendi öğretim yöntemleriyle, okuldaki sınıf öğretmenleri birliğinin çalışma yöntemleriyle tanıştırmaktır. Öğretmen adayının çocuklu çalışmasında her konuda yardım etmektir.

Uygulama Okulundaki Sınıf Öğretmeninin görevleri:

-Stajın içeriğini ve kendi yapacakları işleri önceden öğrenmeli. Öğretmen adayının yapacağı ders veya ders dışı faaliyetin planını gösterdiğinde yeterli bulduğu takdirde ders ve ders dışı faaliyete izin vermeli. Öğretmen adayı, birkaç kere kurallar, çiğnediğinde hakkında yüksek öğretim kurumuna bildirmeli: fakülte veya grup yetkilisinden staj hakkında bilgi alabilir-

Öğretmen adayına derse ve ders dışı faaliyete hazırlanırken yardım etmeli, dersini ve yaptığı işleri analiz etmeli; öğrenci istediğinde her öğrenciyi tanıması için sınıf dosyasını vermek, öğretmen adayı derse katıldığı için günlüğünü onaylamak; öğretmen adayının yaptığı her derse katılmak ve ona başka yöntemleri de göstermek, konuya uygun hangi metodu seçmesi gerektiğine dair yol göstermek, prova yaptırmak öğretmenin görevleri içindedir (Ryasipov. 993).

Fakülte uygulama koordinatörünün işi.

İlkokul çocuğunun algılama psikolojisi hakkında öğretmen adayına bilgi vermek, karşılıklı anlaşma için davranış biçimlerini anlatmak.

öğretmen adayına öğretmen ve çocuklarla iyi iletişim içinde olmasına yardım etmek; Çocuğun benliğini öğrenme metotları ile tanıştırmak. Zeka, duygusal, fiziksel, ahlaki gelişimi ile (dil, matematik, resim, sanat, müzik gelişmesini; nitelik ve nicelik türde hafıza, dikkat, tasarruf, sinir sistemi vs.) tanıştırmak. Adayın ilkokulda okutulan her dersin içeriğini bilmesine yardım etmek; Adaya her türlü eğitim konseptlerini. (yönetmenlik) tanıtmalı, teoriler, eğitim öğretim yöntemlerini, onları pedagojik stajda kullanmayı öğretmeli; Pedagojik görüşlerinin ilerlemesine, onun uygun metotları kullanabilmesine yardım eder. Öğretmen adaylarının her dersi ve onun içeriğini iyi bilmenin önemini, ders planlarını öğretir (Ryasipov, 1993).

Üniversite öğretim görevlilerinin yapacakları:

Fakülte idaresinden pedagojik stajı çok iyi şekilde organize etmesini ve okulda çalışacak öğrencilerin çalışma saatleri hakkında bilgi vermesini talep eder. Öğretmen adayının iyi hazırlanmadığı durumda dersi veya ders dışı faaliyet yapmasını iptal edebilir.

Okuldaki staj eksik yapılmışsa derse, sınava almayabilir. Sınav yapmak için kendi ders konularına ilişkin kendi dersinde çocuklara gözlem yapma, ders analizi ve çocukların Çalışması, çocuklarla öğretmenler arasındaki iletişime, konuşmaya, ders, ders dışı faaliyetlere gözlem yapma ile ilgili sorular ekleyebilir. Kendi dersi ile ilgili öğrencilerin okulda yapacakları faaliyetler hakkında program yapar. Dersi ile ilgili öğretmen adayının okulda yapacağı faaliyete ilişkin sorularını yanıtlamalı; Kendi dersi ile ilgili plan ve programa uygun yapmasını kontrol etmelidir: öğretmen adayının staj yapmasından sorumlu öğretmenleri, adayın mesleğe hazırlanmasına yönelik okuldaki kendi dersi ile ilgili staj dönemindeki

program, ödevin soruları, amacı ile tanışır, öğretmen ve öğretmen adayları ile staj boyunca bağlantıda olur.

1 -3. Sınıfta, uygulama okullarındaki staj için her sınıfa 1 ve ya 2 öğretmen adayı ayrılır. Üç yıl boyunca aynı öğretmen ile çalışmak için her hafta okula giderler.

Öğrencilerin ne yapacakları hakkında üniversite öğretim görevlileri, uygulama okulu koordinatörü, uygulama okulu müdür yardımcıları, sınıf öğretmenleri (zümre öğretmenleri) birliği ile birlikte program yaparlar. Öğretmen adayları okullarda bulunarak, çocuklarla, ders planı, program, sınıf dokümanları ile tanışır (Ryasipov. 1993).

Öğretmen adaylarına üniversite sıralarında metodoloji öğretmek onların meslek hayatına da olumlu tesir edecektir. Öğretim yöntemlerini daha sistemli öğretmek mümkün olacaktır, öğretmen adaylarını yetiştirmede aşağıdaki parametreler önemlidir.

-*Konstrüktif*; Öğretim işleri için materyallerin seçilmesi. Materyallerin amacı, içeriği uygun öğretim yöntemi. - *Yaratıcı ve temelli ders süreci*;

- *Yöneticilik*: Dersi organize etme ve öğrenciler için uygun koşulda ders anlatma: Öğrenci çalışmalarını hızlı şekilde kontrol edebilme: Sonuçları yeni pedagojik amaçlara göre inceleme: *İletişim: Bilgi işlem*: Dersi derin bilmek ve öğretim araçlarını kullanabilme: Esas kavramları seçme ve kullanma; Öğrencilerde bilgi, beceri yatkınlığı geliştirme:

Geliştirici: Öğrencilerin tanımını bilgisini geliştirme; Derse ilgisini mantıksal düşünmesini geliştirme: *Yönlendirici*; Öğrencilerde dünyaya bakış açısını geliştirme; Öğrenme alışkanlığını geliştirme: *Hareketlilik: Araştırmacılık: Uygun yöntem seçme*. Meslekî yünden kendini devamlı geliştirme. Eğitim ve elektronik aletleri kullanabilme (Baysalov, 2000. ss.232-235) becerisini öğretmen adayı kazanmış olmalıdır.

Günümüzdeki Bazı Problemler

Gençlerin öğretimi ve güncel meselelerini çözmeye öğretmenin rolü büyüktür. Onun bilgisi, mesleki uzmanlığı, yetenekleri, çalışma disiplini eğitim öğretim faaliyetini gerçekleştirmede önemli bir etkidir. Günümüzde öğretmenlerin koşulları oldukça güçtür. Sınıfların mevcudu artmıştır. Aynı zamanda farklı sosyal çevrelere mensup öğrenciler bir arada olduğundan öğretmen, iletişim kurmakta oldukça zorlanmaktadır. Toplum ise öğretmenden, çocuklarını kaliteli akademik bilgi ile donatmasını ve aynı zamanda diğer fonksiyonları da başarılı yapmasını beklemektedir. Örneğin, öğrencinin bireysel özelliğini öğrenme, özel hayat şartlarını bilme, onların sağlığını düşünme, onların velileriyle ve toplumla bağlantıda olmalarını beklemek gibi. Bu ise öğretmenin her zaman kendi genel kültürünü, meslekî bilgisini genişletmesini ve kendi işinin sorumluluğunu hissetmesini gerektirmektedir (Vulfson, 1997. s. 182). Fakat, bununla birlikte öğretmenin çalışabilmesi için ciddi birtakım çelişkiler ortaya çıkmaktadır. Büyüyen bilimsel bilgilerin hacmi ile alışagelmış pedagojik teknoloji arasında bazı çelişkiler vardır, öğretmenin uzmanlığına olan talebin

büyümesiyle ve onların mesleğe yetersiz seviyede hazırlanması: onun emeğinin toplum tarafından yeterince değerlendirilememesi gibi çelişkiler vardır. Bunların hepsi öğretmen yetiştirmede yeni reform gerektiğini göz önüne sermektedir (Vulfson. 1997. s. 182).

Öğretmenin uzmanlığı, eğitim sisteminde yapılacak reformların başında gelir. Eğitim sisteminin, gelişmesi ve yenilenmesi, faaliyetin baş aktörü olan öğretmenin, faaliyetinin kalitesine - öğretmenin uzmanlığına bağlıdır. Her gün büyüyen toplumun okul ve diğer eğitim kurumlarında yüksek meslekî seviyede uzman eğitimciye olan talebi artmaktadır. Toplumun eğitim taleplerini karşılamak için öğretmen kadrosunu iyi yetiştirmek ve meslek içi ueliştirici kurslarla onu güçlendirmek gerekir. Fakat, pedagojik uzmanlıkla ilgili iki problem karşımıza çıkıyor:

Öğretmenin kendini mesleki yönden geliştirme çabasını, okuldaki eğitim ve meslekî pedagojik geleneksel şartlar sınırlamaktadır. Çünkü, öğretmenin ekonomik olarak ve en kısa zamanda yetiştirilme problemi karşımızda durmaktadır. Oysa. toplum tarafından öğretmenin meslekî kalitesinin yüksek olması isteniyor, bu yüzden öğretmenin kendini meslekî yönden yetiştirmesi, yenilmesi gerekir. Tüm ilerlemelere rağmen öğretmen uzmanlığı teorisinde bir çok çözülmemiş problemler var. Daha çok sınıf öğretmenlerini çalışmalarına ait sorular cevaplanmamıştır. Öğretmenlerin hazırlanmasıyla ilgili. Sınıf öğretmenini uzmanlığı konusunda aydınlığa çıkarılmamış sorular var. Yani öğretmenlerin uzmanlığının oluşturulmasıyla ilgili geliştirilmiş bir yönerge henüz yoktur (Gaynutdinov, 1997, s.3).

Öğretmenin toplumdaki yeri, onun mesleğindeki başarısına bağlıdır. Öğretmenin işi oldukça zordur. Öğretmenin önüne bir takım zorluklar, meslekî problemler çıkmaktadır, öğretmen, öğretim yöntemiyle ilgili çalışmalarında ve öğrencilerin yaş ve bireysel özelliklerine göre iletişim kurmakta zorluklarla karşılaşır. Bu noktada tecrübenin ve pratiğin önemi büyüktür. Öğretmenden bu yüzden pratik iyi hazırlık, deneyim talep edilir, pedagojik esneklik ve sorunları çözümede yaratıcı şekilde yaklaşmak, onun profesyonel becerisini ve pedagojik ustalığını gösterir (Harlamov, 1997. s.463).

Öğretmen mesleğinin yapabilmesi için, iyi konuşma yeteneğine, güçlü iradeye sahip, çocuklarla çalışmayı seven, hayal gücü gelişmiş, gözlemci, kendine soru soran, kendini devamlı yenileyen meslek erbabı olması beklenmektedir (Harlamov. 1997, s. 463-464). Buna rağmen, pedagoji enstitü ve üniversitelerin eğitim fakültelerine öğrenci kabul ederken onların bu mesleğe uygun olup olmadığına pek önem verilmemektedir. Okulundan referans getiren ve her fakültenin düzenlediği sınavı geçen her kes kabul ediliyor. Bu yüzden de okullara mesleğe yatkın olmayan öğretmenler gönderiliyor. Neticede eğitim ve öğretimde başarılı olamıyorlar.

Eğer bugün pedagojik eğitim veren okulların kullandıkları tipik eğitim programlarını analiz edecek olursak. %100 eğitim sürecinde öğretmen adaylarının psikolojik ve pedagojik hazırlığı için zamanın %13.5'i ayrılıyor. Genel kültür derslerine ise %14.2'si ayrılır. Geride kalan zamanlar şu bilimlere ayrılıyor: okul dersleriyle ilgili disiplinlere ayrılıyor. Böylece, Çağdaş pedagojik eğilim ağırlıklı olarak geleceğin branş öğretmenini yetiştirmeye - fizikçiyi.

biyologu, tarihçiyi vb. yetiştirmeye yöneliktir. Buna ek olarak, psikolojik - pedagojik hazırlık, çağdaş okulun realitesinden uzak olan kursları dinlemeyi de katarsak, genel kültür derslerinin içeriğinin büyük bölümünün ideolojiyle dolu sosyal bilimler derslerini okuyorlar. Bununla birlikte okul reformunun eğitime olan talebi, öğretmen adayının pedagojik hazırlık döneminde almış olduğu eğitim; okulun ve çağdaş eğitim ve öğretimin taleplerini karşılamıyor (Bolotov ve Novichkov, 1992, s.49 -50). Meslekî hazırlık sırasında ve hizmet öncesi eğitimde uygulama yaparken, öğretmen adayı öğretim yöntemlerini kullanmakta zorlanmaktadır. Psikoloji ve eğitim dersleri teorik olarak verilse de uygulamada nasıl yapılacağına pek önem verilmemektedir. Öğretmen adayı, öğrencilerle iletişim kurmada, düşünce ve duygularını anlatmada yetersizlerdir. Psikoloji dersleri çok yüzeysel olarak okutulmaktadır (Stamkulova, 2000, s.47).

Bir araştırmada, öğretmenlerin, %83.6'sının 1989'da yapılan araştırmaya göre aldıkları eğitimden tatmin olmadıkları belirlenmiştir. Pedagoji eğitiminin düşük kalitede olduğunu, okullardan ayrılan öğretmenlerin sayısının çokluğu göstermektedir (Novichkov ve Bolotov; 1992). Fakat, öğretmenlerin bir kısmı mesleği maddî tatminsizlikten dolayı bırakmaktadır. Onlar, eğitim sürecinde kendi mesleklerine uygun gerekli hazırlıkları almadıklarını belirtiyorlar. Pedagojik eğitim kurumlarındaki eğitimin düşük kalitede olması "öğretmen çocukları sevmeli" sözü ile açıklanıyor.

Öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin meslekî hazırlıkları, çalışmaya hazırlıkları, farklı yöntem kullanabilme yeteneği ve eğilimi, dil hazırlığı araştırılmıştır. Öğretmen adaylarının hazırlığı meslekî derslerdeki sınavlarından aldığı notlarla ölçülmüştür. Öğretmenlik mesleğini seçerken nelerin etkili olduğu araştırıldığında, kendi istekleri, çocuk sevgisi, yakınlarının etkisi, lisans diploması elde etme isteği, aydın olma arzusu gibi etkenlerin ön plânda olduğu görülmüştür. Ayrıca, "tesadüfen" bu tercihi yapanlar da olmuştur (Amanova, 1997, s. 16-17). Mezun olduktan sonra çalışmayı düşünmeyenler veya başka işlerde çalışmak isteyenlerin sayısı da azımsamayacak kadar çoktur. Öğretmen adaylarının çoğu, kendilerini eksik değerlendiriyorlar. Öğretim üyeleri ve okul öğretmenleri ile olan görüşmelerde öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sırasında çeşitli metotları yeterli öğrenemediklerinden dolayı, öğretmenlik hayatında da öğretim yöntemleri açısından sınırlı kaldıkları görülmektedir (Amanova, 1997, ss.18-21).

BDT'de öğretmen eğitiminde pedagojik okullar, yüksek öğretim ve üniversiteler okul öncesi eğitim, ilköğretim ve orta öğretim için öğretmen yetiştiriyor. Oldukça az sayıda mesleki okullar için öğretmen yetiştiren okullar yetersiz kalıyor. Öğretmenlerin değişen sosyal ekonomik, bilimsel teknik, üretim teknolojisinin gereksinimleri hâlâ katı merkezi yollarla çözülmesi ve çeşitli bilimsel metodik ve yönetim mercilerinde uygun görülmesi durumunda, eğitimin içeriğini yenileme ve çağdaştırma oldukça zor olduğu tabiidir (Gerşunskiy, 1993. s. 14).

Genel orta öğretimde ve yüksek öğretimde öğrencileri, meslek seçmeye hazırlamada ve orta öğretim ve yüksek öğretim kurumlarında öğrencilerin mesleğe karşı ilgisini artırmak için yapılan çalışmalarda, bilimsel yöntemlere dayanılmıyor, öğretmen yetiştiren kurumların öğrencilerinin çoğunun, yüksek öğrenim görmeyen ilerdeki meslek hayatındaki katkı yüzünden okuduklarını, ihtisasın ilgilerini çekmediğini, yalnızca yüksek eğitim kurumu diploması almak istediklerini görmekteyiz. Bu düşünce sonuçta adayı meslekî tatminsizliğe götürür. Bu yüzden orta öğretim kurumlarında mesleğe yönlendirmenin ve yüksek öğretim kurumlarındaki öğrencilerin "meslekî benliklerinin" oluşturulmasının teorik bir temelde yapılması gerekmektedir, (Macitova. 1996. s.71).

Eğitim sisteminde günümüzdeki yeniden yapılanmalar, yeni öğretim yolları, farklı yaklaşımlar arayışları, öğrencinin kimlik gelişmesini sağlayacak eğitimi ve deneyimi gerektirir. Öğretmen, eğitim sisteminin tarihini, onun taraflara etkisini: çocuğun şu veya bu sistemde okuması ve pedagojik sistemin objektif faktörlere dayalı olarak bilim ve pratik ile birlikte geliştiğini bilmelidir. Yeni sistemi oluştururken de bunlara dikkat edilmelidir. Eğitim fakültelerinde öğretmen adayları eğitim teknolojilerini ve bilgisayarı kullanmayı bilecek nitelikte olmalıdır. Öğretmen, beden eğitimi, resim ve iş. müzik dersi verebilecek nitelikte olmalıdır. Velilerle çalışabilecek seviyede olmalı ve araştırma yapma becerilerini kazanmış bulunmalıdır (Reshetnikov. 1991, s.95).

Son yıllarda Öğretmen yetiştirmede, adayları pedagoji enstitüleri ve üniversitelerine, üniversite eğitim fakültelerine seçme ve kabul etmede yeni kıstaslar getirilmiştir. Üniversitelerin hazırlık sınıfları oluşturulmuştur. Toplumda olup biten sosyal, siyasî ve diğer değişimler eğitim alanına da yansımaktadır. Öğretmenlik mesleği de diğer meslekler gibi yavaş yavaş Pazar ekonomisine ve serbest rekabet koşullarına baş eğmeye başladı. Öğretmen yetiştirmede de yüksek öğretim kurumları yeterli derecede finanse edilmediği için ücretli eğitime geçilmiştir. (Bu ise ücret ödeyebilen, "öğretmenliği istemese de. ya da ona yatkın olmazsa bile öğretmen olabilir", anlamına gelmekte ve tesadüfi öğretmenlerin sayısı çoğalmaktadır (Umetov, 1997. s.42). Bu ise doğal olarak eğitimin kalitesine etki edecektir. Hir yandan da insan gücü yetiştirmede hangi alana ne kadar insan gücünün gerekli olacağını incelemesi gerekmektedir.

SONUÇ

Bağımsız Devletler Topluluğu nda öğretmen yetiştirme programları ve programların içerikleri, okutulan dersler birbirine yakındır. Öğretmen yetiştiren kurumlarda şu dersler okutulur: Zorunlu teorik bilgiler, toplum bilimleri, siyasal bilgiler, öğretmen mesleğine giriş, her ^rsin öğretim yöntemleri, çocuk gelişimi, anatomisi, okul hıfzısıhhası, yer bilimi, toprak kfgisi. özel eğitim, dil eğitimi, okuma yazma, matematik, fen bilgileri, yabancı dil, müzik eğitimi, resim eğitimi, iş eğitimi, beden eğitimi vb. dersler görürler. Bunun dışında tüm BDT Devletlerindeki öğretmen yetiştiren okullarda staja çok önem verilir. Birinci sınıf sonunda ^{bl}>oloji dersinden 2 hafta boyu staj yapılarak, tüm bitkilerin türleri

ormanlarda, parklarda, dağlarda incelenir, öğretmen çevresindeki ve koruma altına alınan "Kızıl kitaptaki"¹ bitkileri bilmeli ki, öğrencilere öğretebilsin. Yer bilim dersinden, bir ay alan çalışması yapılır. Bu derste yer ve katmanları, evren, dünya, mineraller, yer altı kaynakları, kartografi vs. uygulamalı çalışma olarak öğretilir. Öğretmen adayları, okullara yıl boyu gidip, öğretmen mesleği ile tanışmanın haricinde. 2. Sınıf sonu yaz kamplarında çalışırlar.

Öğretmen yetiştirmede, sosyal bilimlere ve meslekî genel teorik derslere ağırlık verilmektedir. Pedagoji Okulu mezunu Enstitü veya Üniversiteye girebilmek için o bölümün organize ettiği sınavdan geçmek zorundadır. Bu derslerin dışında Pedagoji enstitüsü ve üniversitelerde, öğretmenlik mesleğine ek olarak 1.ve 2. Sınıflarda "*Hemşirelik Eğilimi l'e Sivil Savunma*" kızlara, erkek öğrencilere ise "Sivil savunma ve askerlik" dersi okutulur. Amacı, öğrencinin mezun olduktan sonra çalışacağı okulda hemşire olmaması olasılığına karşı bir hazırlıktır. Bu sebeplerden dolayı, ek hemşirelik ve sivil savunma eğitimi verilir. Bu uygulamalı eğitimi tamamladıktan sonra sınava girilir. Başarılı olanlara sertifika verilir. O derslerde çeşitli hastalıklar, onların semptomları, ilk yardım, savaş ve kaza, reçete yazma, tedavi, vs. öğretilir. 2. Sınıfla haftada yarım gün olmak üzere çeşitli hastalıktan, hastaları, semptomlarını ve tedavisini yerinde görmek için çeşitli hastanelerde staj yaptırılır.

Bu programın amacı: "Bir taraftan öğretmenlerin çok yönlü bilim almasına yardımcı olmak, diğer taraftan, öğretmenin iş hayatına atılınca çevresindekilere yardım etmesini sağlamaktır. Çocukların yaşı ve çocukluk özelliklerinden dolayı okulda devamlı hareket etmeleri, düşme ve yaralanma olasılığı gibi risk durumları vardır. Hastane uzakta olabilir. Okulda hemşire olmayabilir. Okulda çeşitli afetler yaşanabilir. O anda öğrencilerin ilk ve büyük yardımcısı, güvendiği yakını öğretmendir, öğretmen böyle durumlarda yardım eli uzatabilmelidir", - denir. Erkek öğrenciler ise askerliğe hazırlık ve sivil savunma eğitimi görürler, eğitimini tamamlayınca da yedek subay olurlar.

BDT devletlerinde öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmen adayları çok yönlü yetiştiriliyorlar. Fakat, adı geçen ders ve bilgilerin yanında öğretmen adaylarına "test oluşturma", "program geliştirme", "eğitim ekonomisi", "eğitim istatistiği", "eğitim finansmanı", "eğitim ve yatırım", eğitimdeki yıllık harcamalar", "eğitim sistemlerinin karşılaştırılması" gibi derslerin de okutulmasında yarar vardır. Program geliştirme. Eğitim Bakanlığına bağlı Eğitim Araştırma Enstitüsünde yapıldığı için pek önemsenmemektedir. Ders kitapları bu enstitüde çalışanlar ve üniversite öğretim üyeleri tarafından yazılır ve programlar da onlar tarafından geliştirilir. Devlet okullarında genelde tek programa dayalı eğitim yapıldığı için öğretmen adaylarına bu bilgiler yetersiz verilmektedir. Test geliştirme ise, test metodunu sadece bazı yüksek öğretim kurumlarına giriş sınavı için kullandığından dolayı ve öğrenci bilimini ölçme ve değerlendirmede kullanılmadığından önemsenmiyor. BDT'de her ülke şu anda kendilerine özgü eğitim sistemi arayışı içindedir. Program geliştirme, test geliştirme ve öğrenciye

¹ Kızıl kitap: nesli tükenmekle olan ve koruma altına alınan tüm bitki ve hayvanlar .doğa hakkında kitap

problem çözüme yollarını öğretme gibi öğretmenlere çok lazım olan beceri ve bilgiyi vermenin öğretmen adayları için daha yararlı olduğu düşünülmektedir. Bunun dışında eğitim istatistiği, eğitim ekonomisi, eğitimin yatırım özelliği, eğitim ve yatırım, eğitimdeki yıllık harcamalar, ülkedeki GSMH'la ilgili bir dersin de okutulmasında yarar var. Öğretmenlik mesleğini seçen ve geleceğine yatırım yapan bireyin, eğitim giderlerini bilmesi, bilinçli davranmasına ve öğrencileri meslek seçmede yönlendirmede isabetli kararlar almasına yardımcı olacağı umulmaktadır.

Öğretmen istihdamı konusunda, öğretmen ihtiyacı olan okullar ve ilçe eğitim müdürlükleri, eskiden beri her yıl Pedagoji okullarına, enstitülere ve üniversitelerin eğitim fakültelerine hangi branştan kaç öğretmene ihtiyaç olduğunu bildiren listeyi gönderirler. Buna göre öğretmen atamaları ilgili yüksek öğretim kurumları tarafından yapılır. Bölgeler hangi yüksek öğretim kurumuna müracaat etmişse, o okul tarafından o bölgenin ihtiyacı kadar öğretmen ataması yapılır. Bu da belli bölgelerde yığılmaları önler. Bu konuda atama işleri okul bitiminde yapıldığı için okullarda öğretmen açığı olmasını engeller, bürokrasiyi azaltır. Günlerce, haftalarca veya aylarca atama yapılacak diye beklenmez. Bu uygulama genç öğretmenlerin mesleğine hemen alışmasında bir etkidir. Çünkü atanmanın kısa sürede yapılması öğretmenlerin başka mesleklere gitmelerini engellemektedir.

Öğretmen atamalarında yine de eş dağılıma dikkat edilmelidir. Kırsal bölgelerde çalışan öğretmenler için uygun şartların oluşturulması gerekir. Öğretmenlerin kırsal kesimde kalabilmeleri için onları motive edici özelliklerin olması şarttır. Öğretmenlerin atanmasında yeni formüllerin geliştirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- AMANOVA. G. "Sostoyanie Podgorovki Studentov K Vıboru Metodov Obucheniya v Obsheobrazovatelnoy Shkole" (Orta Öğretimde Öğretmen Adaylarının Öğretim Yöntemlerini Seçme Hazırlıkları), *Materialı Mejdunarodnoy Nauchno-Prakticheskoy Konferentsii: "Problemi Obnovleniya Shkolnogo Obrazovaniya"* KİO, Bıшкеk 1997
- BABANSKIY J Pedagogika". Moskova, Prosveşçenie, 1989.
- BAYSALOV. S.. "Puti Formirovaniı Pedagogicheskıh Umeniy Studenam v PedVUZah" (Yüksek Öğretim Kurumlarında öğretmen Adaylarına Mesleki Beceri Kazandırmanın Yolları). Bıшкеk **2000**.
- BOLOTOV V.A., NOVICHKOV V.N. "Pedagogik Eğitimin Reformu", *"Pedagogika". No: 7-8*. Moskova.. 1992.
- CHEPURENKO, G.S., "Regionalny Komponent Professionalnoy Podgotovki Uchitelya" (Öğretmen Yetiştirmede Bölgesel Özellikler). *Obrazovanie Vzroslyh v Rossii Na Rubeje XXI veka Dergisi*. St. Petersburg 1999.
- DEMİREL, Ö "Karşılaştırmalı Eğitim", USEM Yayınları, Ankara, 1994
- ERDOĞAN. I. "Çağdaş Eğitim Sistemleri", Sistem yayınları, 3. Baskı. İstanbul. 1998.
- GAYNUTDINOV, G.Ş. "Gelecek ilkokul öğretmenlerinde pedagojik becerilerin oluşmasında pedagojik organizasyon şartları". Yayınlanmamış Doktora tezi. Kazan. 1997.
- GERSHUNSKIY. B.S. "Eğitim sistemimizin yarını: Rusya Sisler İçinde..", Moskova. RAO yayınları., 1993.
- HARLAMOV J Pedagogika", Moskova, "Jurist" yayınları, 1997.
- MACİTOVA, L. "Yüksek teknik okullarda öğrencilerde mesleki ilgiyi geliştirme yöntemleri", Almalı, 1996 KazakhGPU yayınları
- MİROSHICHENKO, L. P. "Sravnitel'naya Pedagogika Kak Put Perepodgotovki Pedkadrov Dlya Pchoda na Innovatsionny Tip Obucheniya" (Eğitimde Yenilenme Sürecinde öğretmen Yetiştirmede Karşılaştırmalı Eğitim), *Obrazovaniya Vzroslyh v Rossii na rubeje XXI veka Dergisi*. St. Petersburg 1998.
- RYASİPOV. N., "Novosibirsk Pedagoji Üniversitesi'nde ilkokul öğretmenlerim hazırlamada stajın önemi". Novosibirsk. NGPU yayınları, 1993.
- RESHETNİKOV, V. Podgotovka Uchiteley Nachalnoy Obrazovaniı. (İlköğretime Öğretmen Yetiştirme) Novosibirsk. 1993.
- TÜRK. Ercan. Tork Eğilim Sistemi, MEB'nde yapısal Değişim, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul 1999.
- UMANOV. G.A.. HMEL, N.D "öğretmenleri tüm öğretim sürecinde yüksek öğretimde ve okulda hazırlama", Almalı. 1996. KGPU yayınları.
- UMETOV. Taalay. "Problemi v Sisteme Obrazovaniya v Pehodiy Period". (Geçiş Döneminde Eğitim Sistemindeki Problemler). *Aktualne Problemi Obrazovaniya i nauki dergisi*. N0:4. KİO. Bıшкеk 1997
- VULFSON. A. "Pedagoji Eğitiminde Reformlar". Moskova. RAO. 1995. Nalsionalnaya Programma "Bilim". Osnovnie Napravleniya, "Kut Bilim". *Resmi Gazete, No:13, 1996.30.05*.